

רבינו הגאון

תניא כוותיה דרבא. ואקשינן והרי מטה דיש בה כמה אגרופים, ולא חשיב ליה ר' יהודה אהל ומכשר לישן תחתיה בסוכה. ודחינן שאני מטה דלגבה עשרה, כלומר הנסרך הנתונות עליה לישן עליהן (עליהן) על גביהן נתונות ולא תחתיהן. ואקשינן אי הכי שורין נמי לגבן עשור, וישנין שאני שוריים פנימים שהרועים נכנסים תחתיהם בעל פני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, שנמצאו להם (כמה) [כמון] אהל. אי הכי מטה נמי מנייה על מנעלים וסנדלים, ונרחת זו. וישנין רבא אלא שאני שוריים, הואיל ומנינים על בני מייס כסוכה, שנאמר עור ובשר תלבישו ובעצמות וגידים תסוככו. איבעית אימא ר' יהודה לטעמי דאמר דירת קבע בעינן, והויא ליה סוכה [קבע] ומטה דירת עראי, ולא אתא אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע. והא ר' שמעון נמי דבטי סוכה דירת קבע, וקתני מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל כו', ופליגי רבן גמליאל כו', ופליגי ר' יהודה, ואסיקא בהא פליגי, ר' שמעון [סבר] אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע, ור' יהודה סבר לא. ורבי יהודה ר' שמעון מפורשין בפרק הוראשון, אמר אביי, רבי ור' אשיה ור' יהודה יבית שמאי ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים, כוליהו סברא להו סוכה דירת קבע בעינן. [מן]ן שאפי' שיחת חכמים צריכה תלמוד שנאמר ועלהו לא יבול. מצאנו כי עלי האילן נקראו שיחים, כדכתיב תחת אחד השיחים, וכתיב בין שיח השידה, וכתיב בין שיחים ניהקו. כמו שנקראו דברי תורה שיחה, כדכתיב והקיצות היא תשיחך. פ"סקא (הסוכן) [הסוכן] סוכתו בכרעי המיטה סברה. אמר אביי לא שנו אלא מעמיד, שנמצא מחזיק (לא דר' יהודה) בדבר שאין לו קבע, ויש אומרים בדבר המקבל טומאה. אבל סיך על גבי המיטה וכו' המיטה הן דפנות, דברי הכל כשרה.

א) נראה להלן מסורים כלן וכן צ"ל אמר אביי לא שנו דברי ר"י אלא מעמיד טומאה ממוין הסך בדבר שאין לו קבע וכו'.

כא:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

ובעצמות וגידים תשוכבני. אף על גז דהאי קרא בלדס כתיב כל שכן זהמה שכריסה למטה כעין אהל:

למדנו שעבדים פטורים מן הסוכה. ואע"ג דהאי מנזת עשה שהזמן גרמא אנטרין לאשמועינן ללא תימא דחייבין

משום דכתיב תשבו כעין מדורו כדלקמן בשילהי פירקין (דף כח:): **שאיין** דה קבע. (ט) שמטלטלת על ידי המטה ורבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע כן פירש בקונטרס לפי סברה זו מלינו למימר דפליגי נמי בסוכה שזראש העגלה וגרים שפיר לעיל צפרק קמא (דף י:): ולקמן בפירקין (דף גג.) צראש העגלה גבי פלוגתא דרבנן גמליאל ור' עקיבא צראש הספינה דצראש העגלה נמי פליגי והא דמודה רבן גמליאל צראש הספינה לכשרה היכל דיכולה לעמוד ברות שאינה מנייה דיבשה כדאמר ר' לקמן (סג) אע"ג דמטלטלת ע"י הספינה שאני ספינה דלורחא זהי ומשיבא קבע אע"ג דמטלטלת ואפילו למאן דמפרש הכא טעמא דמתניתין משום דבר המקבל טומאה מכל מקום מודה הוא בפליגי נמי בטעמא דדירת קבע תדע מדלא קאמר איכא צניייהו כגון שסמכ' צדיקה תיבה ומגדל המזויקים ארבעים סאה בלא שהם כוריים צינע דלמאן דאמר לפי שאין לה קבע הכא נמי אין לה קבע דמטלטלת ולמאן דאמר לפי שמעמידה צדכ המקבל טומאה הני כיון דצאיין במדה טהורים כדמתן פרק ט"ו דכלים (מ"ח) ומיהו קשה דלקמן (דף גג.) דפסיל ר' יהודה סוכה על גבי צמה מאי טעמא משום דכתיב חג הסכות תעשה לך צנעת ימים סוכה הראויה לשצעה וזו אינה ראויה לפי שאין עולין לה צ"ע והשתא תיפוק ליה משום דמטלטלת ע"י צמה ואינה קבע מידי דהוה אסומך ככרעי המטה וצירושלמי משמע דטעמא לפי שאין לה קבע שאין לה י' טפחים מן המטה עד לגג דהך פלוגתא דר' זירא ור' אבהו דהכא מתני לה צירושלמי צר' אמר ור' אבהו וזה לשונו אמר רבי אמי על שם שאין מוכרעי המטה לסקך עשרה טפחים אמר ר' אבהו משום שאין מעמידין צדכ טמא הא מני מעשה צירושלים שהיומשלשלין מטותיהן לפניחלונותיהן והיו מסככין על גביהן אין תימא משום שאין מעמידין על דבר טמא הא לית ליה טעמא אלא משום שאין מוכרעי המטה לסקך י' טפחים עד כאן ירושלמי ואותן של אנשי ירושלים היה עשרה מוכרעי המטה לסקך והא דקתני מתניתין רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד מעממה אסורה דמשמע הא יכולה לעמוד כמו שסמכה על יתדות כשרה אע"פ שאין מוכרעי המטה לסקך עשרה לא חשיב

צקצר הסהוס. כלומר צפק קצר: **דיש כמה אגרופים.** מן החצלים לקרקע: **נוהגין היינו.** אלמא אהל עראי לאו אהל הוא: **הואיל ונגעה עשויה.** לישן על גבה ולא תחתיה לפיכך אין לה שם אהל:

על הרועים. שמכניסין ראשיהן תחת כריסם: להכי נקט גבי מטה מנעלים וסנדלים דאמר ר' צדבא בתרא

(דף גמ.) אחיו מטה של תלמידי חכמים כל שאין תחתיה אלא מנעלים של צעל הבית צימות החמה וסנדלים צימות הגשמים שנותנם שם כשהוא בא לשכב ולישן חולץ מנעליו ונותן תחת מטתו אצל לתת תחתיה דברים אחרים גנאי הוא לו שמרגיל בני הבית לשם (ט): **על בני מעיין.** גג ששדרה"ש שלהן מגיין עליהן: **ססוכני.** אלמא סכך קרי ליה: **ואיבעית אימא.** לר' יהודה מטה אהל היא אלא היינו טעמא דשרי משום דסוכה אהל צינע הוא: **ולא אפי עראי ומצטל קבע.** להסיר שם הסוכה מכאן: **והא ר' שמעון דאמר נמי סוכה קבע** (כ). דצעי ארבע' דפנות ואמר ר' צפרק קמא (דף י:): ר' יהודה ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כוליהו סבירא להו סוכה דירת קבע צעינן וקאמר דמתניתין לפי דרכיו למדנו שהישן תחת המטה לא יא' ידי חובתו: **משיחוסו.** לשון שיחת חולין ושמה: **מלפא.** חדתא אגב אורחיה דאזיל לאשמועינן שני דברים שלמדנו הולך צלשונו צדכ שכולל להצין צו דבר חידוש דאי אמרת מדצריז לא שמעינן מינה שמה שיחת חולין צריכה ליתן לצ' ללומדה אצל השתא אשמעינן דצריך להטות ארון אף לשיחתן שאף היא סופה להצין צה דבר תורה מדצריז משמע דברי תורה שהוא מתכוין ללמדן לתלמידים: **צריכה לימוד.** צריך לשומעם שיתנו לה לצ': **ועלנהו.** דבר קל שצו: **בתנ"י צכרעי המט'.** מטה שלמה: **ר' יהודה אומר כו'.** טעמא דמפרש בגמרא: **גב' שאין לה קבע.** שמטלטלת על ידי מטה ור' יהודה לטעמי' דאמר סוכה דירת קבע צעינן: **שמעמידה כו'.** ואע"פ שלא למדנו פסול אלא לסקך הואיל ועיקרו של סכך אלו מעמידין היו כאילו סיך צדכ המקבל טומאה: **אכל סיך על המטה.** ולא סמך הסיכון בצכרעים אלא על גבי יתדות אצל כל דופני הסוכה אינן אלא מטות משלשה צדדין לא פסיל ר' יהודה דהא לא גמרי' פסול מיניה לנסוכה אלא לסיכון וזה לא הוא ולא מעמידו בפסולו ולענין קבע נמי יש קבע לסיכון: **מתני'**

בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי ילא שנו אלא סמך אבל סיךך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה: **מתני'**

עראי כיון דאי שקיל לה למטה איכא אור עשרה והסוכה מתקיימת כדאמר אביי בשמעתינן למאן דאמר אין לה קבע הרי יש לה קבע כלומר אי שקיל לה למטה דמטה לחודה קיימת ואין הסוכה נפסלת בצציל שהכניס צה מטה ומיעט אוריה מידי דהוה אכרים וכסות דפרק קמא (דף ג:): לא הוי מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשרים:

תורה אור השלם
1. עור וקשר תלבישוני
רבע צמות
תסוככו:
איוב י יא
2. וקיה בעץ שתול על פליגי קמ אשר פרוי יתן בעתו וקלהו לא יבול
ובל אשר יעשה יצליח:
תהלים א ג

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה והא ר' שמעון וכו' קבע בעיא דצעי ד: (ב) תוס' ד"ה שאין לה קבע שמיטלטלת וכו' דירת קבע בעיא כך פירש:

מוסף רש"י
שאפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד. כדי להתלמד לצד צלשונם הוא צלשון נקיה ועשר ומרפא (ע"ז יט:). שנאמר ועלהו לא יבול. ועליו הו דבר קל שצאלין ומתי לא יבול. כלומר לא יך לאיבוד (סס).